

FOTOĞRAF VE YAZ

© Mehtap Yıldız

Gün geçtikçe ısınan havalar, güneşi daha çok görebildiğimiz uzayan günler bütün güzelliği ve çekiciliğiyle yalnızca yaz mevsiminin değil, zengin fotoğraf olanaklarının da habercisi. Yazın, herşey canlı, neşeli, cazibeli ve rengârenk bir havaya bürünür. İnsanlar çok daha dingin, huzurlu ve mutlu görünürler. Daha da iyisi, sıcak ve güneşli bir havanın fotoğraf makinelerini alıp, güzelliklerin peşinden koşmaya zorlayan davetkarlığıdır. Her mevsimde olduğu gibi, yazın da fotoğrafçıların bazı sorunlarla karşılaşması kaçınılmaz. Sıcak hava ve sert ışık koşulları sorunların ana nedenleri.

Genellikle tatillerin, dinlencelerin, gezmelerin ve yolculukların habercisidir yaz mevsimi. “Bu yaz...” diye başlayan çok sayıda tümce duyarız yakınlarımızdan. Mevsim henüz başlamadan, yapılacaklarla ilgili hayaller kurulur, planlar yapılır. Fotoğrafçıların da yaz için planları vardır. Kar, yağmur, çamur, soğuk gibi engeller olmaksızın yolculuk yapma olanağı sunar yaz mevsimi. Çadırda kalabilir, kışın gidilmesi olanaksız görünen yaylalara, dağların zirvelerine gidilebilir ya da sıcak yaz günlerinin başrol oyuncusu denizden yararlanabilirsiniz. Kardan kurtulmuş bir dağ zirvesini, çiçeklerle bezenmiş bir yaylayı, nehri, gölleri, çeşitli ürünlerin büyüüp boyverdiği tarlaları, hasat mevsimini, ülkemizin her yerinde rastlayabileceğimiz antik şehirlerde bir yanda geçmişe yolculuk

yaparken öte yanda geçmişin muhteşem izlerini ya da ıslıl ıslıl bir denizi, rengarenk tekneleri, yelkenlileri, yüzen ve güneşlenen insanları, otlakta kaval çalan çobanı, saçta ya da tandırda yemek yapan, nehirlerde çamaşır yıkayan kadınları, sokakta neşeyle oynayan çocukları, yaz akşamında açık havada konser dinleyen gençleri, kendinizin ya da yakınlarınızın yaşadığı hoş ve güzel anları fotoğraflayabilirsiniz. Başka bir deyişle yaz mevsimi, hava koşullarıyla, konu çeşitliliğiyle fotoğrafçılar için eşsiz olanaklar sunar. Her güzel şey gibi, yaz mevsiminin de fotoğrafçı açısından bazı zorlukları bulunur.

Yaz mevsiminin bol güneşli havaları özellikle öğle saatlerinde, çok daha fazla ışıklı ortamlar sağlarlar. Oysa fotoğrafçılar için ışığın miktarı değil kalitesi önem taşır. Yaz aylarında, öğle saatleri ışık miktarı bakımından fotoğrafçılar için fazlasıyla kalitesizdir. Sonuç görüntüde oluşan sert gölgeler ve yüksek kontrast, fotoğrafçının başarılı olmasının önündeki büyük engellerdir. Öğle saatinde, güneş ışığının altında oturan bir adamın portresini çekmek isterseniz, adamın burnunda, gözlerinde, çenesinde ve özellikle yüz çizgilerinde oluşan sert gölgeler yani koyu gri ve siyah tonları, yüzdeki detayları örterek, yüzün genellikle anlaşılması güç, karmaşık, itici ya da ifade-siz görünmesine neden olabilir. Çekilen nesne değişse de, sert ışıktaki göl-

ge etkisi genellikle benzer sonuçlar verir. Çünkü, bir film, gördüğümüz bir görüntünün ancak %60'ını yüzeyinde tutabilir; yani gerçekte gözü-müz, bazı ayrıntıları gölgede olsa bile kolayca görebilir. Ancak, gözün gördüğü bu ayrıntıların filme kaydedilmesi sırasında %40 oranında bir kayıp oluşur; bu yüzden çekim sırasında gölgede kalan bir bölüm, sonuç baskıda koyu gri tonlarına ya da siyah lekelere dönüşerek, çekim yapan kişiye, kötü bir sürpriz yapar.

Güçlü ışıktaki yapılan çekimlerde, karşılaşılan tek sorun elbette sert ışık değil. Renklerde solukluk, mavi gökyüzü, sis-pus, aşırı ışık miktarı nedeniyle makinelerin yaptığı ışık ölçüm hataları ya da sıcaktan etkilenen makine ve objektiflerin yarattığı hatalar gibi olumsuz etkiler de yaz fotoğrafının sorunları. Ancak fotoğraf teknolojisi, her zaman olduğu gibi bu sorunların çoğunun üstesinden gelecek araç ve yöntemleri de geliştirmiş.

Teknik Sorunlar

Yaz günlerinde sık rastlanan yüksek sıcaklıklar, objektif ve makinelerin iç yapısındaki bazı düzeneklerin etkileneşine neden olabilir. Yüksek sıcaklık etkisiyle örtücü, oda sıcaklığı koşullarında çalıştığından daha yavaş çalışma eğilimi gösterebilir; objektifin içindeki cam malzemeler genişleyerek birbirlerine ve objektifin dış çeperleri-

ne baskı yapabilir. Bu etkiler, özellikle çekim yaparken çok önemsedığınız fotoğrafların sonuçlarını olumsuz yönde etkileyerek, umulmadık sonuçlarla karşılaşmanıza neden olabilir.

Makinelerin elektronik aksamı da sıcaktan zarar görebilir. Sayısal makinelerin aşırı sıcaktan kolayca etkilendikleri, kullanım kılavuzlarında özellikle belirtilir.

Filmler sıcaktan zarar görmeye en yatkın fotoğraf malzemeleridir. Aşırı sıcakta yapılan uzun süreli ışıklama filmin duyarkat yüzeyinde, sonuç görüntüdeki renk kalitesini ve kontrastı olumsuz etkileyen bir sis tabakasının oluşmasına neden olur. Filmlerin yapısında kullanılan plastik malzemeler de aşırı sıcaktan bozulmaya çok yatkındır; özellikle 1600 ve 3200 gibi film hızları yüksek filmlerde bu risk daha da artar. Aslında film hızı yüksek filmlerin fotoğrafçılar için üretilmiş küçük soğutucular içinde taşınması sıklıkla önerilir.

Karlı ve güneşli bir kış gününün parlaklığına benzer biçimde, yaz güneşi altındaki parlak yüzeyler de kendiliğinden çalışan makineleri ya da SLR makinelerin içindeki ışık ölçüm sistemlerini yanıltabilir. Bu yüzden nesneler olduğundan çok daha karanlık olabilir. Makinelerin ışık ölçüm sistemleri %18 gri denen "orta gri" tonuna göre ışık ölçümü yaparlar. Bu nedenle, çok parlak günlerde makineyle yapılan ışık ölçümlerinde, ışıklama süreleri gerekenden daha kısa olur.

Sorunları Aşmak

Güçlü ışık, manzara görüntülerinin aşırı kontrast ve karmakarışık olmasına neden olan son derece rahatsız edici gölgeler oluşturabilir. Gün ortasındaki sert ışık koşullarını iyi kullanabilmek için, yakınlaştırmacı fotoğraf konuları ya da iç mekan çalışmaları yapmak, özellikle de konu renkli ve iki boyutluysa daha sağlıklı bir seçimdir.

Gölgeleri azaltmanın etkili bir yolu yansıtıcı bir yüzey kullanmaktır. Işığın geliş yönünün tersine konarak kullanılan yansıtıcılar, gölgenin üzerine ışık düşürülmesini sağlarlar. Böylece gölge alana düşen ışık miktarını artırıp gölgeyi yumuşatır ve kontrastı düşürürler. Farklı renkteki yansıtıcılar farklı etkiler oluştururlar. Beyaz yan-

sıtıcılar çok yaygındır ama, altın renklendirilmiş olanlar, çekilen konunun çok daha sıcak, kırmızımsı ve parlak görünmesini sağlarlar. Gümüşlü yansıtıcılar, beyaz bir yansıtıcıdan çok daha güçlü ışık yansıtırlar ama sonuç görüntünün üzerinde, soğuk bir etki yaratırlar. Fazla ışığı soğurmak ve çekilen nesnenin üzerine düşen ışığı azaltmak için kullanılan ve ışığı soğuran siyah yansıtıcılar da bulunur.

Yansıtıcıları profesyonel fotoğraf mağazalarından temin edebileceğiniz gibi, isterseniz evde kendiniz de bir yansıtıcı üretebilirsiniz. Beyaz bir kağıt, karton ya da kumaş parçası, alüminyum folyo gibi malzemelerden oldukça kullanışlı olabilen yansıtıcılar üretmek olası. Yansıtıcıların gölgelerin sert etkilerini azalttığını ama, tümüyle yok edemediklerini unutmayınız.

Gün ışığında flaş kullanmak biraz tuhaf görünsün de yaz aylarında özellikle sert ışıktaki çalışırken flaş kullanmak, sert ışığın yarattığı sorunları azaltmada başvurulan bir başka yöntem. Tıpkı ikinci bir ışık kaynağı gibi kullanılan bir flaş da tıpkı yansıtıcılar gibi, sert ışıktan kaynaklanan sert gölgeleri yumuşatmaya yardımcıdır. Nesneniz bir insansa, gözlerinde cazibeli bir ışıltı yaratmanızı da kolaylaştırır. Çoğu çağdaş fotoğraf makinesinde bulunan flaş sistemi, sert ışık koşullarında çekim yaparken kendiliğinden devreye girer. Ancak, bu seçeneği kullanırken dikkatli olmak gerekir; bazen istemediğiniz durumlarda devreye giren flaş film karenizin fazla ışıklanmasına yol açıp, iyi görüntüleri kaçırmaya neden olabilir. Ama bazı akıllı

makinelere, günışığında kullanılırken flaşın gücünü kendiliğinden azaltırlar; böylece çekilen konu fazla ışıklanmamış olur.

Objektifinizin önüne takılan kutuplayıcı bir filtre, en yararlı yardımcı malzemelerden biridir. İki tür kutuplayıcı filtre vardır; kutuplayıcı filtrenin biçimine değil iç yapısına bağlı olarak çizgisel ve dairesel adını alırlar. Dairesel bir kutuplayıcı filtreyi kullanırken, makineniz kendiliğinden odaklayan ve nokta ölçüm yapan türdenseniz, kutuplayıcı filtrenizin makinenize uygun olup olmadığına emin olun. Objektifin güneş gözlükleri gibi olan bir kutuplayıcı filtre renk doygunluğunu artırır; sudan, camdan ya da diğer parlak yüzeylerde oluşmuş istenmeyen yansımaları giderir; güneşe 90°'lik bir açıda kullanılırsa, çok koyu mavi bir gökyüzü ve parlak bulut görüntüleri elde edilmesini sağlar.

Gün ortasındaki mavi gökyüzü her şeyi mavimsileştirerek görüntünün soğuk ve sert olmasına neden olur. Mavimsileştirme etkisi bulutlu bir yaz gününün sabah saatlerinde dikkat edilmesi gereken olumsuz bir etkidir. 81 serisinden herhangi bir ısıtıcı filtre, mavimsileştirmeyi azaltarak görüntünün koyu sarımsı-kızılımsı, sıcak tonlarda olmasını sağlar. Isıtıcı filtreler de farklı etkinlikte olurlar. 81A çok zayıf bir kırmızı etkisi yaratırken, 81B ve 81C daha güçlü, 81EF'ye çok güçlü kırmızı etkisi yaratırlar. Aslında, bu tonları

filtre kullanmadan, sabah erken ya da akşamüstü saatlerinde kolayca elde edebilirsiniz.

Bazen manzara fotoğrafları çekilirken, çok parlak görünen bir gökyüzüyle çekilen durağan manzaranın ya da manzara önündeki bir nesne arasındaki kabul edilebilir dengeli ışıklamayı yapabilmek hemen hemen olanaksızdır. Gökyüzü için doğru bir ışıklama yapılırsa, gökyüzü dışında kalan herşey çok karanlık görünür, durağan manzara ya da önplandaki nesneden ışık ölçümü yapılarak çekim yapılırsa, gökyüzüne ilişkin tüm ayrıntılar ve renkler kaybolur ve gökyüzü tümüyle beyaza dönüşür. Bu ikili çıkmazdan kurtulmak için çözümlerden biri sonuç görüntü için aynı derecede etkili olan dereceli ya da nötral yoğunluk filtrelerini kullanmak olabilir.

Dereceli filtreler, filtrenin ortasına

doğru giderek açılan bir renkle hafifçe renklendirilmiştir. Bu filtrelerin alt kısımları genellikle renksizdir. Objektifin önüne yerleştirildiğinde bu filtre, fotoğrafın alt kısmından ortasına kadar doğal renklerinde koruyarak, ortasından yukarıya olan bölüme hafif bir renk katar. Filtre üzerindeki bu yavaş ton değişimi fotoğrafın alt ve üst yarıları arasındaki yapay sınırı önler. Turuncu ya da taba'yla renklendirilmiş dereceli filtreler, günbatımı etkisi veren manzaraların çekiminde oldukça yaygın olarak kullanılır.

Bir gri ya da nötral yoğunluklu derecelendirilmiş bir filtre gökyüzü renklerinde çok az etkilidir, ama istenmeyen parlaklığı önemli ölçüde azaltır. Böylece gökyüzüyle durağan manzara ya da önplanındaki nesneler arasındaki en uygun ışıklama değerini bulmak için çok uygundur.

Çok çeşitli markalarda filtreler bu-

lunsa da, en popüler ve kullanışlı olanları, pek çok fotoğraf mağazasında da kolayca bulunabilen Cokin filtrelerdir. Ancak filtre kullanımı da, fotoğrafın her alanında her zaman olduğu gibi deneyim gerektirir. Dereceli filtreleri kullanırken en iyi yol, saydam film kullanmak ve ışıklama değerlerini elle ayarlamaktır. Özellikle, kendiliğinden netlik yaparken dönen bir objektifiniz varsa, filtre takmadan yapacağınız bir ışık ölçümü çok yararlı olur. Kendiliğinden netlik yaparken dönen bir objektifin önüne takılı bir dereceli filtre kullanıyorsanız, objektif dönerken filtre de döneceğinden çekim yapmadan önce filtrenin, istediğiniz konumda olup olmadığını denetlemeyi unutmayın.

Çekim Zamanı

Sert gün ışığının yarattığı olumsuz etkileri azaltmak için bazı düzenlemeler yapılabilir. İlk olarak, öğle saatlerinde açık havada çekim yapmamak, doğru bir karar olur. Güçlü günışığı, kapalı ortamların daha iyi aydınlanmasını sağlar. Bu nedenle, öğle saatlerinde açık hava yerine kapalı ortamlarda yapılan çekimler, çok daha başarılı sonuçlanır. Yine de açık havada çekim yapmak zorunda olanlar yukarıda sözünü ettiğimiz yardımcı araçları kullanabilirler.

Çoğu deneyimli ve iyi fotoğrafçı için, ışık niteliğinin en iyi olduğu zamanlar kesinlikle, sabah erken saatlerle akşamüstü saatleridir. Tam olarak söylemek gerekirse bu fotoğrafçılar sabah güneşin doğduğu saatlerden 10:30'a kadar ve öğleden sonra 16:00'dan akşam gün batımından sonraki saatlere dek çalışırlar. Güneş ışınlarının daha zayıf ve eğimli geldiği bu saatlerde, havanın nemlilik oranına göre sis- pus göreceli olarak azalır ve daha çok ayrıntı görünür hale gelir. Ama bir yaz gününde özellikle deniz kıyısında, yüksek nemlilik nedeniyle pusuz görüntüler elde etmek de pek kolay değildir. Yine de sözü edilen saatlerde çekilen fotoğraflardaki renk dağılımı ve doygunluğu oldukça iyi olur.

Serpil Yıldız

Öneriler

Fotoğraf makineniz SLR (tek objektif refleksi) tipi bir makineyse, yukarıda sözü edilen her yöntemi deneyebilirsiniz. Ancak kompakt fotoğraf makineleriyle bu yöntemleri uygulamanız zorlaşır. Ancak bu makinelerle de yansıtıcı ve flaş kullanabilirsiniz.

Yaz aylarında 50 ISO, 64 ISO ya da 100 ISO gibi ışık duyarlılığı düşük yavaş filmler kullanılması sonuçları daha başarılı kılar. Deniz kıyısında ya da çıplak arazilerde yansıma çok artar. Böyle durumlarda film hızı seçimi kadar ışık ölçümü de önem kazanır.

Çok sıcak havalarda filmlerinizi ve makinenizi güneş altında açıkta bırakmayın. Filmler kimyasal özellikleri nedeniyle kolayca bozulabilirler. Özellikle makinelerin elektronik parçaları varsa, bunlar aşırı ısıya duyarlı olabilirler ve kolayca çalışmaz hale gelebilirler.

Makinenin, objektiflerin ve filmlerin sıcaktan korunması konusunda gösterilecek özen görünmeyen, beklenmedik zararlardan korunmayı sağlar. Bazen küçük bir gölge, hafif bir soğutma işlemi bile büyük bir fark yaratabilir. Mümkünse do-

nanım ve malzemelerinizi aşırı sıcaktan yalıtmaya çalışın. Malzemelerinizi doğrudan güneş ışığı altında asla bırakmayın. Hatta bir çantanız varsa bile malzemeleriniz içindeyken güneşe maruz kalmamasına özen gösterin; özellikle kapalı ortamlarda ve özellikle camdan gelen güneş ışığı altına koymayın; görece serin ama güneşli günlerde bile arabaların içinin ne kadar ısındığını anımsayın.

Çekim işiniz bittiğinde makinenizin pillerini çıkarmayı unutmayın. Sıcaktan etkilenecek makinenin içine akan piller, makinenin onarılamaz biçimde bozulmasına yol açabilirler.

Çok parlak günlerde makinenin verdiği ışık ölçümünün yaratacağı hataları giderebilmek için diyaframı daha açık ayarlamak ya da daha uzun süreli ışıklama yapmak gerekir. Elle denetlebilen makinelerde diyafram 1-2 durak açık ayarlanabilir. Çoğu kendiliğinden ölçüm yapan makinelerdeyse dengeleyici ayarlarından yararlanmak olası.

Gerçekte objektiften giren ışığı azaltan kutuplayıcı filtreler, objektif üzerinde kolayca döndürülerek istenilen derecede kullanılırlar. Bu tür filtrelerin, objektiften içeri giren ışığı nedeniyle, 2 durak kadar artırarak ışıklama süresini dengelemeye gereksinim duyulabilir.

Kaynaklar

http://www.imagedancer.com/summer_photography_tips.htm
<http://photosoc.wellington.net.nz/articles/summer.htm>
<http://www.agfagnet.com/>